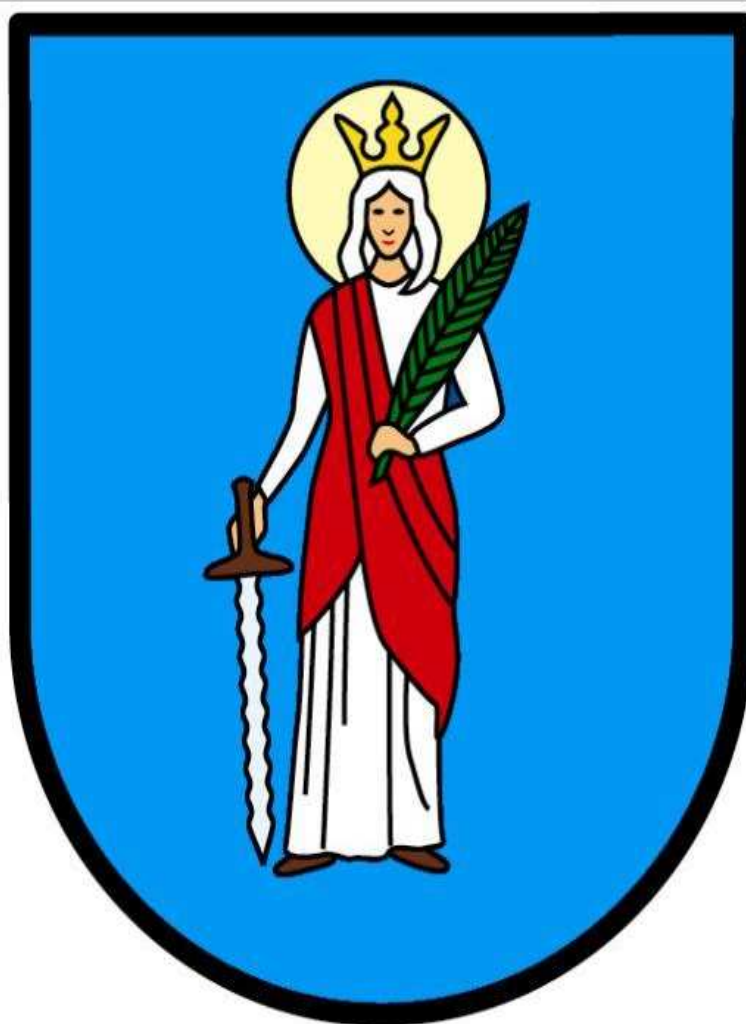

Sprawozdanie z realizacji
„Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Tyczyn
na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011”
oraz
„Związkowego Planu Gospodarki Odpadami dla Gmin
Związku Komunalnego „Wisłok”

Tyczyn marzec 2007

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	
1.1 Cel przygotowania sprawozdania.	3
1.2 Podstawa prawna wykonania sprawozdania.	3
1.3 Daty i numery uchwał w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Odpadami i Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Tyczyn.	3
1.4 Okres, jaki obejmuje sprawozdanie.	4
1.5 Charakterystyka Gminy Tyczyn.	4
1.6 Sposób zbierania informacji oraz ich źródła.	6
2. Gospodarka wodno – ściekowa	
2.1 Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków.	7
2.2 Sieć wodociągowa i zaopatrzenie w wodę.	9
3. Gospodarka odpadami	
3.1 Zakres działań ujętych w Związkowym Planie Gospodarki Odpadami na lata 2004-2006.	10
3.2 Umowy na wywóz odpadów komunalnych.	11
3.3 Rodzaj i ilość odpadów poddawanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania i odzysku.	14
3.4 Odpady niebezpieczne w sektorze komunalnym.	16
3.4.1 System zbiórki zużytych baterii.	17
3.4.2 System zbiórki zużytego oleju.	18
3.4.3 Odpady zawierające azbest.	18
3.5 Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne.	19
3.6 Odpady ulegające biodegradacji.	19
3.7 Selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych.	20
4. Nakłady inwestycyjne poniesione na ochronę środowiska i gospodarkę odpadami.	21
5. Edukacja ekologiczna.	25
6. Podsumowanie.	27

1. Wprowadzenie

Zdefiniowane w sprawozdaniu cele i kierunki działania zgodne są z aktualnie obowiązującymi przepisami odnoszącymi się do ochrony środowiska i są zgodne z celami i kierunkami działań określonymi w polityce ekologicznej państwa oraz Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatu Rzeszowskiego. Pomimo, że Gmina Tyczyn należy do terenów stosunkowo „czystych ekologicznie” działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska stale zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Szczególnym celem polityki ekologicznej jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia poprzez poprawę stanu powietrza atmosferycznego, ochronę przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód, właściwą gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem oraz zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

1.1 Cel przygotowania sprawozdania.

Celem sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami i Programu Ochrony Środowiska jest przedstawienie realizacji zadań zapisanych w tych dokumentach. Sprawozdanie obrazuje system gospodarki odpadami oraz działania w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy w dniu 31 grudnia 2006 r. Porównanie uzyskanych efektów daje odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu udało się zrealizować przedsięwzięcia przyjęte w Planie Gospodarki Odpadami oraz Programie Ochrony Środowiska do dnia 31 grudnia 2006 r.

1.2 Podstawa prawna wykonania sprawozdania.

Na podstawie art. 14. ust. 12b i 13 ustawy o odpadach (t. j. Dz. U. Nr 39 poz. 251) sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami, organ wykonawczy gminy przedkłada radzie gminy i zarządowi powiatu w terminie do 31.03.2007 r.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 września 2001 – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 129, poz. 902 z 2006 r. ze zm.) organy wykonawcze powiatu i gminy sporządzają, co dwa lata sprawozdania z wykonania programów ochrony środowiska, które przedstawia się radzie gminy

1.3 Daty i numery uchwał w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Tyczyn.

Program Ochrony Środowiska został przyjęty w dniu 27 lipca 2004 r. Uchwałą Rady Miejskiej w Tyczynie Nr XIX/158/2004 w sprawie zatwierdzenia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Tyczyn na lata 2004-2007 z uwzględnieniem lat 2008-2011”.

Plan Gospodarki Odpadami przyjęty został Uchwałą Rady Miejskiej w Tyczynie w dniu 15 grudnia 2004 roku Nr XXIV/194/2004 w sprawie zatwierdzenia

„Związkowego Planu Gospodarki Odpadami dla Gmin Związku Komunalnego „WISŁOK”.

1.4 Okres, jaki obejmuje sprawozdanie.

Sprawozdanie obejmuje okres od 01.01.2004 r. do dnia 31.12.2006 r.

1.5 Charakterystyka Gminy Tyczyn.

Mapa 1. Lokalizacja Gminy Tyczyn na terenie powiatu rzeszowskiego

Gmina Tyczyn jest jedną z 13 gmin znajdujących się na terenie powiatu rzeszowskiego (Mapa 1.) Usytuowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie aglomeracji miejskiej Rzeszowa i posiada bardzo korzystne położenie komunikacyjne.

Obszar gminy jest zlokalizowany na szlaku handlowym północ - południe oraz w pobliżu szlaku wschód – zachód (droga międzynarodowa nr 4, wiodąca od granicy zachodniej państwa z Niemcami do granicy wschodniej z Ukrainą). Odległość gminy Tyczyn od przejścia granicznego w Medyce wynosi 100 km, od przejścia granicznego w Barwinku wynosi 80 km. Natomiast odległość do najbliższego lotniska znajdującego się w Jasionce wynosi 20 km.

Obszar gminy zamieszkuje 15991 mieszkańców (dane na 31.12.2006 r.) Zauważalny jest wzrost liczebności mieszkańców, który przedstawia się następująco:

- 2004 rok na dzień 31.12.2004 - 15 116 mieszkańców
- 2005 rok na dzień 31.12.2005 - 15 700 mieszkańców
- 2006 rok na dzień 31.12.2006 - 15 991 mieszkańców

W skład Gminy Tyczyn wchodzi miasto Tyczyn oraz następujące wsie będące sołectwami: Biała, Borek Stary, Budziwój, Hermanowa, Kielnarowa i Matysówka.

Pod względem klimatycznym obszar gminy położony jest na pograniczu dwóch krain klimatycznych: Kraina Równin i Kotlin Podgórskich, obejmująca zachodnią i północną część gminy, cechuje się przewagą wpływów kontynentalnych o większych rocznych amplitudach temperatury (upalne lata i mroźne zimy). Roczne sumy opadów są nieco niższe niż na wyżej położonych terenach.

Z budową geologiczną gminy związane jest występowanie surowców mineralnych. W dolinie Wisłoka występują żwiry i pospółki, w dużej mierze już wyeksploatowane lub pokryte glebami o bardzo wysokiej wartości bonitacyjnej. W rejonie Hermanowej występuje złożo gipsów, a w przysiółku Zalesie złoża wapieni litotamniawych. Wszystkie gleby na obszarze gminy Tyczyn zaliczane są do tzw. gleb ciężkich. Ich przydatność rolniczą określa klimat i klasyfikacja bonitacyjna. Nie mniej jednak na aktualny odczyn gleb wywarły również wpływ tzw. „kwaśne deszcze”. Ph mad kształtuje się w granicach 5,3 do 5,8 (średnio 5,6) co wskazuje na lekko kwaśny odczyn tych gleb. Występujące tu wody powierzchniowe to przede wszystkim wody dopływów Wisłoka, który na odcinku ok. 4,7 km jest rzeką graniczną z gminą Boguchwałą. Północna część gminy przylega do Zalewu (zbiornika retencyjnego) na Wisłoku w Rzeszowie.

Gminę Tyczyn nie bez przesady można nazwać obszarem występowania wyjątkowo dobrej wody. Są tu liczne źródła (wody szczelinowe – ze skał trzecio - i czwartorzędowych), które w większości posiadają – rozpropagowane przez radiestetów - bardzo korzystne dla człowieka białe promieniowanie. Najbardziej znane to „ cudowne” źródła – w Przylasku, przysiółku Hermanowej i na terenie klasztoru oo. Dominikanów w Borku Starym. Woda tych źródeł nie wykazuje większego mineralizowania, lecz jest bardzo czysta biologicznie i od lat ma renomę zdrowej wody. Ma też gmina Tyczyn zasób wód mineralnych. Eksploatowane są wody oligoceńskie – z odwiertów dla potrzeb komunalnych miasta oraz dla potrzeb wytwórni wody „Rzeszowianka” w Borku Starym.

Ponad $\frac{3}{4}$ ogólnej powierzchni gminy obejmują użytki rolne poddawane przekształceniom związanym z produkcją rolniczą. Wśród nich około 4% stanowią łąki z różnymi mieszankami traw. Naturalne lub podobne do naturalnych zbiorowiska roślinności są bardzo rzadkie. Około 14% powierzchni obszaru stanowią lasy i grunty leśne, a większość z nich położona jest w południowo-wschodniej części gminy. Drzewostany lasów składają się głównie z jodły i buka (około 72 % powierzchni) oraz sosny (około 18%) z niewielką domieszką brzozy, dębu, modrzewia i grabu. Naturalnymi zbiorowiskami leśnymi są dwa zespoły: grąd oraz buczyna karpacka. W dolinach rzek i potoków wykształciły się zbiorowiska łęgowe. Na niewielkich powierzchniach występują nasadzone lasy sosnowe, modrzewiowe i świerkowe. Podstawowym typem siedliskowym lasów jest las wyżynny. Las górski to około 2% powierzchni leśnych, las jesionowy – około 3% i las łęgowy - 0,2%. Lasy występujące w gminie są w dobrym stanie zdrowotnym i sanitarnym, żyzne siedliska lasu wyżynnego i górskiego cechuje duża odporność biologiczna. Poza lasami występuje wiele pojedynczych, wartościowych i dobrze utrzymanych drzew i grupy drzew, takich jak dęby szypułkowe, lipy, wierzby, klony i jawory. Na obszarze gminy Tyczyn chronione są prawnie wszystkie lasy, stosownie do Zarządzenia Ministra Ochrony

Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa nr 197 z dnia 01.08.1995 r. Wschodnia część obszaru gminy o powierzchni około 1100 ha położona jest w granicach Hyżniańsko - Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Fauna występująca w gminie związana jest z pograniczem stref geograficznych, geobotanicznych i zoograficznych. Mieszają się, więc tutaj przedstawiciele przeważającej fauny pochodzenia zachodnioeuropejskiego pontyjskiego z fauną pochodzenia borealno-alpejskiego. Licznie występują kręgowce – przedstawiciele 223 gatunków (na 434 gatunki występujące w Polsce). Na Wisłoku w obszarze okolicy Budziwoja znajdują się żeremia bobra europejskiego. Na terenie całej gminy występują różne gatunki wolno żyjących zwierząt: zające, wiewiórki, lisy, kuny, a w pobliżu większych skupisk leśnych: dziki, borsuki, bażanty, kuropatwy, gronostaje, pizniki. Występuje tutaj ok. 100 gatunków ptaków, m.in. tak rzadkie jak kwiczoł, jarząbek, myszołów, zimorodek. Płazy występujące na tym terenie to m.in.: salamandra płamista, traszka karpacka, kumak górski, ropucha szara, rzekotka drzewna itp. Gady reprezentuje m.in. jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata. Liczne są gatunki bezkręgowców, w tym chronione.

Teren gminy Tyczyn zalicza się do obszarów o wysokiej czystości ekologicznej. Swoistą równowagę ekologiczną obszaru stanowią: zdrowy podgórski, a jednak łagodny klimat, brak uciążliwego przemysłu, oddalenie od dużych ośrodków miejsko-przemysłowych, nieskażone gleby, źródła i strumyki oraz enklawy zadrzewień. Głównym czynnikiem powodującym kształtowanie procesów rozwojowych gminy są jej mieszkańcy. Pod względem zaludnienia Tyczyn należy do jednostek o dużej liczbie mieszkańców. Na terenie 82,5 km² zamieszkuje obecnie 15 991 tysięcy osób, co stanowi 8,89 % mieszkańców powiatu i 0,71 % mieszkańców województwa. Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkańców wzrasta. Istotny wpływ ma na to zarówno ruch naturalny, jak i migracje ludności. Wszystkie miejscowości oprócz Borku Starego i Białej charakteryzuje dodatni przyrost naturalny. Najliczniejszą pod względem wieku grupę mieszkańców stanowi grupa w przedziale wiekowym 30-65 lat. Lokalnie społeczeństwo zdominowane jest przez osoby w wieku średnim. Liczba zawodowo czynnych wynosi obecnie ok. 7,4 tysiąca osób, czyli jest to blisko 50% mieszkańców.

Gmina ma charakter rolniczo – przemysłowy. Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, produkcja żywności oraz obsługa ludności i związane z tym osadnictwo. Występują tu korzystne warunki glebowe i klimatyczne do produkcji rolnej, sprzyjające uprawie wszystkich roślin rolniczych. Większość gospodarstw prowadzi produkcję na własne potrzeby, z przewagą zbóż i hodowli trzody chlewnej. Jednak liczba pełnozatrudnionych w rolnictwie nie odzwierciedla stanu faktycznego. Duża część mieszkańców pracuje zawodowo i jest równocześnie właścicielem gospodarstwa rolnego. Na terenie gminy działa około 970 podmiotów gospodarczych, większość z nich stanowi niewielkie zakłady produkcyjne, usługowe lub handlowe, w większości jednoosobowe.

1.6 Sposób zbierania informacji oraz ich źródła.

1. Zapisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.)

2. Materiałach edukacyjnych wydanych przez Ministerstwo Środowiska ”Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”.
3. Zapisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 ze zm)
4. Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. z 2001r. Nr 63, poz. 638 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz opłacie produktowej i depozytowej (Dz. U. z 2001r. Nr 63, poz. 639 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminie (tj. z 2005 r. Dz. U. Nr 236 poz. 2008 z późn ,zm.)
7. Ustawa z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2001r Nr 100 ze zm.)

Ponadto:

1. Wydane decyzje administracyjne w zakresie gospodarki odpadami wraz z wnioskami o ich wydanie,
2. Wojewódzka baza danych dotyczących wytwarzania i gospodarowania odpadami,
3. Roczniki statystyczne,
4. Roczne sprawozdania z działalności gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
5. Raport o stanie środowiska w poszczególnych województwach wydawane przez organy inspekcji ochrony środowiska,
6. Opis stanu aktualnego w gospodarce odpadami,
7. Realizacja zadań określonych w Planie Gospodarki odpadami i programie ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska ma formułę otwartą, co oznacza, że winien być korygowany i uszczegóławiany wraz ze zmianą aktów prawnych.

2. Gospodarka wodno – ściekowa

2.1 Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków.

Gmina Tyczyn nie posiada oczyszczalni ścieków. Ścieki odprowadzane są siecią kanalizacyjną na oczyszczalnię ścieków w Rzeszowie. Całkowita długość sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki z terenu gminy wynosi 217,2 km. Obecnie pięć z siedmiu miejscowości gminy posiada zbiorczą kanalizację sanitarną, co stanowi 55 % gospodarstw na terenie gminy przyłączonych do kanalizacji. Gmina realizuje Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych w ramach aglomeracji miasta Rzeszów.

Zgodnie z zadaniami określonymi w „Programie Ochrony Środowiska...” w latach 2004-2006 wykonano kolejne etapy budowy sieci kanalizacyjnej w następujących miejscowościach:

- Hermanowa etap I i II – (2003 - 2005), wykonano kanalizację sanitarną o dł. 21885 mb (PCV o śr. 200 mm dł. 13432 mb., PCV o śr. 160 mm dł. 6783 mb) rurociagi tłoczne dł. 1278 mb, 199 przykanalików, 5 kpl przepompowni ścieków. Koszt – 2.882,434 zł
- Tyczyn – Centrum etap I i II (2004-2005), wykonano kanalizację sanitarną dł. 1137 mb (PCV o śr. 200 mm dł. 668 mb, PCV o śr. 160 mm dł. mb), 28 przykanalików. Koszt – 419.242 zł.
- Budziwój – Centrum – Matysówka (2003-2004) Zakończono zadanie i wykonano: kanalizację sanitarną o dł. 6851 mb, PCV o śr. 160 mm dł. 4393 mb), 270 przykanalików, 11 kpl przepompowni ścieków. Koszt – 1.960,228 zł.

W związku ze skomplikowaną i długoterminową procedurą uzyskania wymaganych dokumentów na rozpoczęcie inwestycji dotyczącej kanalizacji wsi Kielnarowa i wsi Borek Stary ich realizację planuje się na lata 2007-2009.

Budowa kanalizacji sanitarnej wymaga ogromnych nakładów finansowych. Zrealizowanie tych zadań wyłącznie przy zaangażowaniu środków z budżetu Gminy jest praktycznie niemożliwe, dlatego niezbędne jest dofinansowanie ich ze środków pozabudżetowych.

Brak kanalizacji sanitarnej sprzyja powstawaniu wielu negatywnych zjawisk, do których należy m.in. zrzut ścieków bezpośrednio do gruntu lub do pobliskich rowów. Postępowanie takie powoduje zanieczyszczenie gleb oraz cieków wodnych, a tym samym stanowi zagrożenie dla środowiska.

Urząd Gminy i Miasta w Tyczynie posiada ewidencję zbiorników szambo, którą to objętych jest 927 gospodarstw. Mieszkańcy, którzy ze względu na rozproszą zabudowę nie zostali przyłączeni do kanalizacji zbiorowej lub zostaną w najbliższym czasie przyłączeni, są kontrolowani w zakresie systematycznego opróżniania zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe. Na opróżnianie szamb i wywóz na oczyszczalnię ścieków z terenu gminy, pozwolenie posiada dwa Przedsiębiorstwa:

- a) *Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej – Rzeszów Sp. z o.o.*
- b) *Gospodarka Komunalna Sp z o.o. Błażowa, ul 3-go Maja 35*

Kontrola w zakresie częstotliwości opróżniania zbiorników szambo polega na wzywaniu do okazania się odpowiednimi dokumentami potwierdzającymi systematyczne korzystanie z usług firmy posiadającej zezwolenie na wywóz nieczystości ciekłych.

Zgodnie z harmonogramem działań ekologicznych prowadzone zostały kontrole w zakresie likwidowania nielegalnych zrzutów ścieków. W 2004 - 2006 r. przeprowadzono 158 kontroli. W wyniku kontroli 70 osób oświadczyło, że zbiornik szambo opróżniany jest przez Firmy, które posiadające pozwolenie na prowadzenie działalności na terenie gminy. 39 osób nieczystości ciekłe wywozi we własnym zakresie, zostali oni pouczeni o obowiązku systematycznego wywozu ścieków przez Firmę posiadającą zezwolenie na tą działalność zgodnie z ustawą.

Tab.1 Długość sieci kanalizacji sanitarnej oraz ilość przyłączonych do niej budynków w gminie Tyczyn.

Lp.	Miejscowość	Długość sieci do 2004 r. (km)	Ilość przyłączonych gospodarstw do 2004 r.	Długość sieci do 2006 r. (km)	Ilość przyłączonych gospodarstw do 2006 r.	Udział ludności w (%)
1.	Tyczyn	50,5	653	51,2	780	96 %
2.	Biała	31,5	378	34	483	99 %
3.	Budziwój	89	723	90,6	871	90 %
4.	Borek Stary*	-	-	-	-	-
5.	Kielnarowa*	-	-	-	-	-
6.	Hermanowa	14,8	128	26,7	256	44 %
7.	Matysówka	13,9	183	14,6	230	69 %
8	Razem	199,6	2065	217,2	2550	55 %

2.2 Sieć wodociągowa

Gmina Tyczyn zwodociągowana jest w 60 %. Według szacunku na koniec 2006 r. do sieci wodociągowej podłączonych jest 2909 gospodarstw domowych. Część mieszkańców gminy nadal korzysta z indywidualnych ujęć wodnych.

W założeniach „Programu Ochrony Środowiska...” przedsięwzięciem priorytetowym była budowa Stacji Uzdatniania Wody dla Gminy Tyczyn. W ramach realizacji zadania wykonano w latach 2005-2006: budynek stacji z nowoczesną technologią opartą o filtry ciśnieniowe firmy EUROWATER, zasilanie energetyczne oraz 2 zbiorniki na wodę czystą o pojemności 2 x 100 m³. Docelowa wydajności 800 m³/ dobę. Woda jest podawana odbiorcom z Tyczyna, Kielnarowej, Hermanowej oraz Budziwoja. Koszt inwestycji – 2.051,306 zł.

Oprócz budowy Stacji Uzdatniania Wody w celu poprawy jakości wody pitnej dla mieszkańców innych miejscowości wykonano następujące inwestycje:

- Remont wodociągu Tyczyn- Stare Miasto etap I i II (2004-2006). Wykonano wodociąg dł. 1191mb (PE o śr. 110 mm dł. 983 mb, PE o śr. 90 mm dł. 26 mb, PE o śr. 40-50 mm dł. 182 mb). Koszt – 393.244 zł.
- Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Budziwoju (2005). Wykonano nowe bisowe studnie głębinowe S-1 bis, S-2 bis i S-3 bis oraz zlikwidowano stare studnie S-1, S-2 i otwór R-2. Koszt – 56.354 zł.
- Pozyskiwanie nowych ujęć wody w Tyczynie (2004-2005). Wykonano nową studnię głębinową S-1 bis, rurociąg tłoczny PE o śr. 63 mm dł. 45 mb, zasilanie energetyczne dł. 90 mb oraz łącznik studni S-5 w Kielnarowej PE o śr. 110 mm dł. 1690 mb do SUW w Tyczynie. Koszt – 192.606 zł.
- Łącznik sieci wodociągowej Tyczyła z wodociągiem w Budziwoju (2006). Zakończono roboty budowlano montażowe i wykonano: wodociąg o łącznej długości 590 mb (PE o śr. 110mm dł. 520 mb, PE o śr. 40-63 mm dł. 70 mb). Koszt 69.738 zł

- Wodociąg Biała Mokra Strona i Biała Gościniec (2006). Wykonano wodociąg o łącznej długości 955 mb (PE o śr. 110 mm dł. 684 mb, PE o śr. 40-63 mm dł. 271mb), przyłącza do 17 budynków. Koszt – 103.565 zł.
- Budowa Stacji Uzdatniania Wody przy SP w Borku Starym (2004-2005). Budowa instalacji i urządzeń technologicznych do uzdatniania wody surowej. Adaptacja pomieszczeń Szkoły Podstawowej na stację. Koszt 24.892 zł
- Wodociąg w Borku Starym (2006). Rozpoczęto budowę sieci wodociągowej do 10 budynków. Zakres robót: sieć wodociągów – 1494 mb (PE o śr. 90 mm dł. 514 mb, PE o śr. 50-63 mm gł. 980 mb), przyłącza – 289 mb. Wartość robót 115.893 zł.

Obecnie trwają opracowania:

- projektu budowlanego wodociągu wsi Matysówka
- projektu budowlanego wodociągu Hermanowa Łazy i Czerwonki
- projektu budowlanego wodociągu dla Tyczyn Mokra Strona
- projektu budowlanego przepompowni wody dla mieszkańców ul. Leśnej w Budziwoju
- projektu budowlanego wodociągu Kielnarowa Zawodzie.

Tab.2 Długość sieci wodociągowej oraz ilość przyłączonych do niej budynków w Gminie Tyczyn.

Lp.	Miejscowość	Długość sieci do 2004 r. (km)	Ilość przyłączonych gospodarstw do 2004 r. (%)	Długość sieci do 2006 r. (km)	Ilość przyłączonych gospodarstw do 2006	Udział ludności (%)
1.	Tyczyn	31,9	823	32,8	902	99 %
2.	Biała	12,6 MPWiK	342	23,9 MPWiK	415	85 %
3.	Budziwój	55,6 + 12,9 MPWiK	495	43,2+23,2 MPWiK	553 +490 MPWiK	98 %
4.	Borek Stary	0,7	20	0,8	25	6 %
5.	Kielnarowa	9,3	142	9,7	170	40 %
6.	Hermanowa	13,5	263	13,7	297	53 %
7.	Matysówka	0,8 MPWiK	23	1,8 MPWiK	57	18 %
8	Razem:	124,4 w tym 26,3 MPWiK	2108 + ok.500 przyłączonych przez MPWiK	149,1 w tym 48,9 MPWiK	2909 w tym 962 MPWiK	60 %

3. Gospodarka odpadami

3.1 Zakres działań ujętych w Związkowym Planie Gospodarki Odpadami na lata 2004-2006

Związkowy Plan Gospodarki Odpadami zakładał kompleksowe rozwiązania gospodarki odpadami na terenie 18 gmin należących do ZK „Wisłok”, również gminy Tyczyn. Założenie ogólne określa maksymalne wykorzystanie istniejącej bazy oraz dostosowanie jej do wspólnego systemu.

a) Zadania krótkoterminowe na lata 2004-2007 w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:

1. Objęcie wszystkich mieszkańców obszarów miejskich oraz 80% mieszkańców obszarów wiejskich zbiórką odpadów zmieszanych i odpadów opakowaniowych,
2. Intensyfikacja selektywnej zbiórki odpadów,
3. Wprowadzenie jednolitego standardu usług oferowanych ludności w zakresie zagospodarowania odpadów,
4. Osiągnięcie w roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów.

b) Zadania krótkoterminowe na lata 2004-2007 w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi:

1. Intensyfikacja selektywnej zbiórki zużytych baterii i olejów pracowanych,
2. Osiągnięcie w roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu,
3. Rozpoczęcie zbiórki zużytych lekarstw.

3.2. Umowy na odbiór odpadów komunalnych

Objęcie mieszkańców zbiórką odpadów zmieszanych i odpadów opakowaniowych należy do podstawowych zadań ujętych w ZPGO.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm.), utrzymanie czystości i porządku należy do zadań własnych gmin. W dniu 20 stycznia 2006 r. Uchwałą Nr XXXV/287/2006 został uchwalony przez Radę Miejską w Tyczynie Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Tyczyn.

Regulamin reguluje zagadnienia m. in. dotyczące:

- 1) wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie i w obiektach użytku publicznego,
- 2) obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie utrzymania czystości i porządku,
- 3) rodzaje urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych,
- 4) częstotliwość i zasady wywozu odpadów komunalnych,
- 5) selektywną zbiórkę odpadów komunalnych,
- 6) zagospodarowywanie odpadów niebezpiecznych, wyłonięnych ze strumienia odpadów komunalnych i innych,
- 7) gromadzenie nieczystości ciekłych i ich usuwanie.

Działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych prowadzi na terenie gminy Tyczyn trzy podmioty gospodarcze, które posiadają stosowne zezwolenia na prowadzenie tej działalności:

a) *Podkarpacka Higiena Komunalna Sp. z o.o. , Rzeszów ul. Okulickiego 20. Wywóz odpadów komunalnych odbywa się 2 razy w miesiącu, firma odbiera odpady z pojemników lub systemem workowym od indywidualnych odbiorców.*

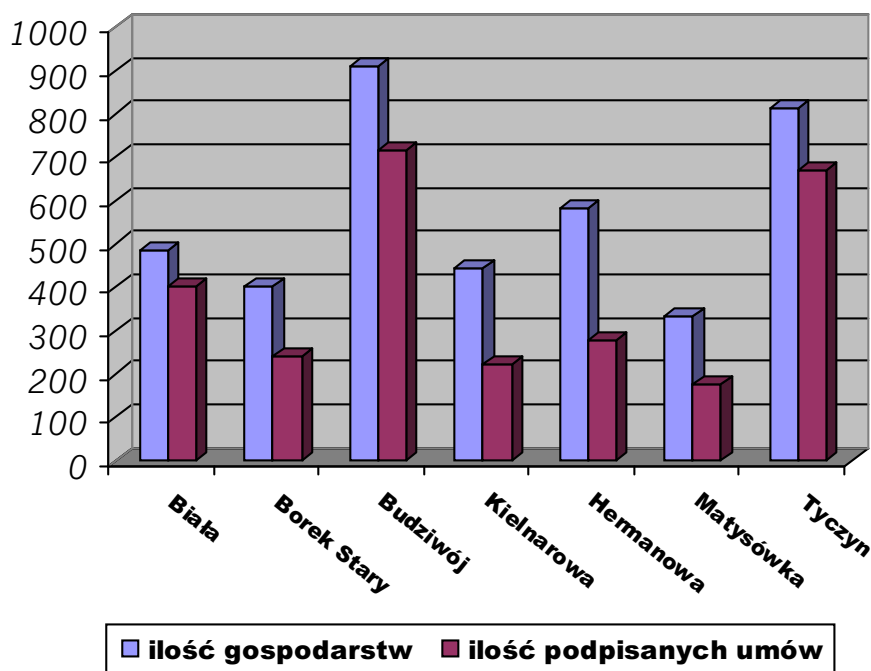
b) *Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej – Rzeszów Sp. z o.o.*

Firma wywozi odpady komunalne 2 razy w miesiącu z pojemników od indywidualnych odbiorców.

c) *Gospodarka Komunalna Sp z o.o. Błażowa, ul 3-go Maja 35*

Wywóz odpadów odbywa się 2 razy w miesiącu, systemem workowym

Jednak jak wynika z danych około 30 % gospodarstw domowych nie posiada podpisanych umów na wywóz odpadów, co powoduje narastanie problemu na terenie gminy Tyczyn, jakim są nielegalne składowiska odpadów tzw. „dzikie wysypiska”, które stanowią zagrożenie sanitarne i uciążliwość dla otoczenia, a także wpływają negatywnie na ogólny wizerunek gminy. Bez objęcia całości mieszkańców zorganizowanym odbieraniem odpadów nie będzie możliwa ich likwidacja. Istotnym problemem jest egzekwowanie od właścicieli nieruchomości udokumentowania (umowa i dowody opłat za usługę) korzystania z usług wykonywanych przez podmioty posiadające zezwolenie Burmistrza Gminy Tyczyn na prowadzenie działalności w zakresie odbierania od właścicieli nieruchomości odpadów komunalnych. Obowiązek posiadania powyższej umowy, wynika z przepisów prawa m.in.: ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz uchwalonego Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Tyczyn. W związku z powyższym Urząd Miasta i Gminy prowadzi kontrole w zakresie zawierania umów na wywóz odpadów komunalnych. W latach 2004 – 2006 wysłano 205 wezwań dotyczących udokumentowania korzystania z usług firm posiadających stosowne zezwolenia na wywóz odpadów komunalnych. Na 205 wezwań 156 gospodarstw domowych zawarło stosowne umowy.

Rys. 1 Ilość podpisanych umów na wywóz odpadów komunalnych w poszczególnych miejscowościach gminy Tyczyn.

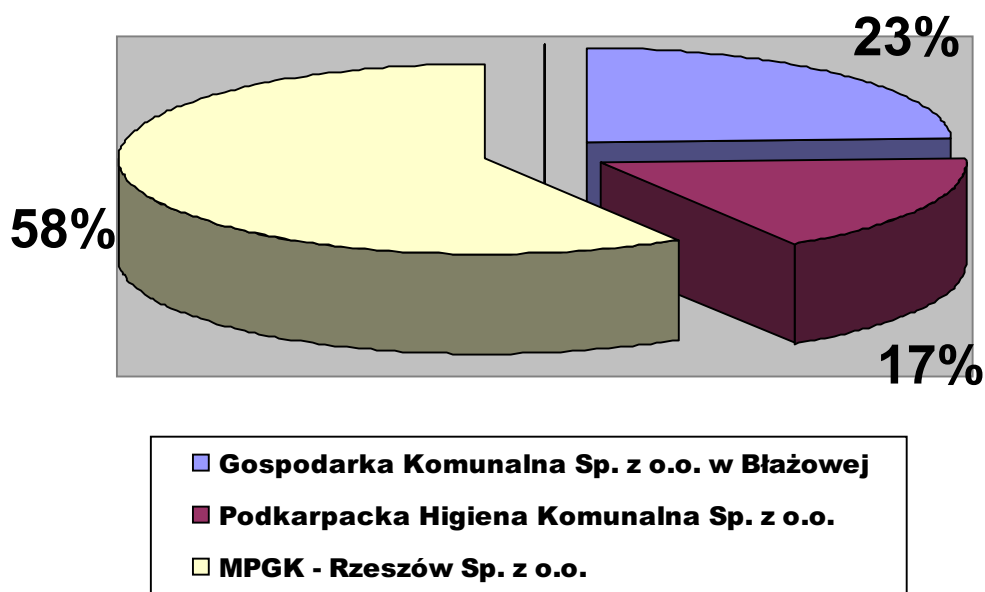
Tab.3 Procentowy wykaz zawartych umów na odbiór odpadów komunalnych.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach*	Liczba gospodarstw w poszczególnych miejscowościach	Ilość umów zawartych [%]
1.	Biała	1934	484	85 %
2.	Borek Stary	1619	404	60 %
3.	Budziwój	3715	910	80 %
4.	Kielnarowa	1773	443	60 %
5.	Hermanowa	2370	582	55 %
6.	Matysówka	1327	332	55 %
7.	Tyczyn	3253	813	83 %
8.	Gmina Tyczyn	15991	3996	70 %

Stan na mieszkańców na dzień 31.12.2006 r.

Tab. 4 Ilość podpisanych umów z poszczególnymi firmami.

Lp.	Miejscowość	Gospodarka Komunalna w Błażowej Sp z. o. o	Podkarpacka Higiena Komunalna Sp. z o.o.	MPGK Rzeszów Sp. z o.o.
1.	Biała	4	172	229
2.	Borek Stary	240	-	-
3.	Budziwój	35	89	567
4.	Kielnarowa	163	2	60
5.	Hermanowa	178	2	101
6.	Matysówka	3	68	105
7.	Tyczyn	31	131	493
8.	Gmina Tyczyn	654	464	1483

Rys. 2 Procentowy udział w ilość zawartych umów na odbiór odpadów komunalnych Przedsiębiorstw wywożących odpady.

3.3 Rodzaj i ilość odpadów poddawanych poszczególnym procesom unieszkodliwienia i odzysku.

Gmina Tyczyn nie posiada własnego składowiska odpadów komunalnych. Odpady komunalne wywożone są i deponowane na składowisku w miejscowości Kozodrza – gmina Ostrów, w miejscowości Sigielki, gmina Krzeszów oraz Dynowie, gmina. Dynów.

Tab.5 Ilość i rodzaje odpadów komunalnych poddanych poszczególnym procesom unieszkodliwienia i odzysku.

Kod odpadu** rodzaj odpadu	2004 r.		2005 r.		2006 r.	
	Masa (Mg)	Oznaczenie procesu unieszkodliwienia ***	Masa (Mg)	Oznaczenie procesu unieszkodliwiania ***	Masa (Mg)	Oznaczenie procesu unieszkodliwienia ***
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
20 03 01 zmieszane odpady komunalne	1813	zdeponowane na składowisku	1773	zdeponowane na składowisku	2254	zdeponowane na składowisku
20 03 07 odpady wielkogabarytowe	4,23	odzysk	3,22	odzysk	-	odzysk i recykling

20 01 27* farby, tusze, kleje, lepiszcze	-	-	-	-	0,035	utyliczacja
20 01 19* środki ochrony roślin	-	-	-	-	0,029	utyliczacja
20 01 23* urządzenia zawierające freony	-	-	-	-	0,045	odzysk i recykling
20 01 35* zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	-	-	-	-	0,140	odzysk i recykling
20 01 33 zużyte baterie*	0,396	utyliczacja	0,347	utyliczacja	0,483	utyliczacja

*odpad niebezpieczny

**kod odpadu – wg. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz.1206)

*** oznaczenie procesu unieszkodliwiania – zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

Tab. 6. Ilość i rodzaje odpadów inne niż komunalne poddane poszczególnym procesom unieszkodliwiania i odzysku.

Rodzaj odpadu	Kod odpadu**	Masa zebranych odpadów w 2004 r. (Mg)	Masa zebranych odpadów w 2005 r. (Mg)	Masa zebranych odpadów w 2006 r. (Mg)	Oznaczenie procesu Unieszkodliwiania ***
1.	2.	3.	4.	5.	6.
makulatura	15 01 01	2,1	3,9	7,6	recykling
szkło	15 01 07	48,7	52,3	64,6	recykling
plastik	15 01 02	18,16	10,54	15,65	recykling
metale	15 01 04	0,69	1,8	2,7	recykling
Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe *	13 02 05	-	1,5	3,420	utyliczacja
Materiały konstrukcyjne zawierające azbest *	17 06 05	-	7,85	25,760	Deponowane na składowisku

* odpady niebezpieczne

**kod odpadu – wg. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz.1206)

*** oznaczenie procesu unieszkodliwiania – zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

3.4 Odpady niebezpieczne w sektorze komunalnym

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 września 2001 roku (Dz.U.01 Nr 112 poz. 1206) w sprawie katalogu odpadów, do odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w grupie odpadów komunalnych, zalicza się:

rozpuszczalniki	20 01 13*
kwasy -	20 01 14*
alkalia -	20 01 15*
odczynniki fotograficzne-	20 01 17*
środki ochrony roślin I i II klasy toksyczności-	20 01 19*
lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć-	20 01 21*
urządzenia zawierające freony -	20 01 23*
oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 20 01 25	20 01 26*
farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcza i żywice zawierające substancje niebezpieczne	20 01 27*
detergenty zawierające substancje niebezpieczne	20 01 29*
leki cytotoksyczne i cytostatyczne	20 01 31*
baterie, akumulatory	20 01 33*
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne -	20 01 35*
drewno zawierające substancje niebezpieczne -	20 01 37*

W zakresie tej grupy odpadów obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13.05.2004 w sprawie warunków, w których uznaje się odpady za niebezpieczne (Dz. U. Nr 128,poz. 1347) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 02.09.2003 w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 199, poz. 1948).

Na terenie Gminy Tyczyn przy współpracy ze Związkiem Komunalnym „Wisłok” sukcesywnie prowadzi się zbiórkę zużytych baterii oraz olejów przepracowanych, które są zbierane podczas akcji i programów organizowanych corocznie. Ewidencję zebranych odpadów niebezpiecznych prowadzi Firma Usługowo-Handlowa „EKO-TOP” Sp. z o.o.(baterie) oraz Konsorcjum Olejów Przepracowanych - Organizacja Odzysku S.A. (oleje).Zebrane odpady niebezpieczne przekazywane są do instalacji odzysku (regeneracji) oraz instalacji unieszkodliwiania w Rafinerii Nafty Jedlicze, Rafinerii Jasło oraz do firmy „EKO-TOP”. Prawie wszystkie odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych kierowane są na składowiska wraz ze strumieniem pozostałych odpadów komunalnych.

Zgodnie z zapisami Związkowego PGO na terenie gminy Tyczyn miał powstać GAZON (Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych), który miał przyjmować odpady niebezpieczne od indywidualnych mieszkańców oraz małych przedsiębiorstw.

W związku z tym, że brak jest ujętego w Stadium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania

przestrzennego terenu na inwestycje związane z gospodarką odpadami na terenie gminy Tyczyn, Gmina nie mogła zadeklarować swojego udziału w realizacji tej inwestycji. Mając na względzie uchwalony Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Tyczyn, w którym widnieje zapis mówiący o tym, że: „Odbieranie odpadów niebezpiecznych na terenie Gminy Tyczyn odbywać się będzie w ramach obwoźnej zbiórki odpadów. Zbiórka obwoźna planowana jest raz w roku.”. W 2006 r. zgodnie z zapisami Regulaminu przeprowadzona została przy współpracy ze Związkiem Komunalnym „Wisłok” i Firmą ”EKO-TOP” akcja pilotażowa. Samochód oznaczony logiem Firmy ”EKO-TOP” w Tyczynie, Budziwoju i Borku Starym przez 3 godz. przyjmował od mieszkańców odpady niebezpieczne. Ogółem zebrano 249 kg. W 2004 r. ze Szkół Podstawowych z terenu gminy Tyczyn zostały wywiezione przez Firmę posiadającą zezwolenia w zakresie transportu i utylizacji przeterminowane chemikalia laboratoryjne (odczynniki, kwasy chemiczne) w ilości 206 kg.

3.4.1 System zbiórki zużytych baterii.

Od 2003 roku na terenie gminy Tyczyn działa Podkarpacki System Zbiórki Zużytych Baterii, który jest kontynuacją konkursów przeprowadzonych przez Związek Komunalny „WISŁOK” pn. „Łowcy Baterii”. Odbiór zużytych baterii prowadzi firma „EKO-TOP” z Rzeszowa. Ilość zebranych baterii w szkołach w latach 2004 -2006 przedstawia Tab. 7.

Tab.7 Zbiórka baterii w szkołach znajdujących się na terenie gminy Tyczyn.

Lp.	Nazwa szkoły	Rok szkolny	Ilość [kg]
1.	Szkoła Podstawowa Białej	2004/2006	154,5 kg
2.	Szkoła Podstawowa Borku Starym	2004/2006	56 kg
3.	Szkoła Podstawowa Budziwoju	2004/2006	185 kg
4.	Szkoła Podstawowa w Hermanowej	2004/2006	85 kg
5.	Szkoła Podstawowa w Kielnarowej	2004/2006	112 kg
6.	Szkoła Podstawowa w Matysówce	2004/2006	61,2 kg
7.	Szkoła Podstawowa w Tyczynie	2004/2006	262,6 kg
8.	Gimnazjum w Tyczynie	2004/2006	90 kg
9.	Zespół Szkół	2004/2006	220 kg

Zbiórka baterii cieszy się dużym zainteresowaniem, o czym świadczy fakt, że młodzież ma coraz większą świadomość szkodliwego wpływu zużytych baterii na środowisko. Ponadto mieszkańcy mają możliwość składowania baterii w Urzędzie Gminy, a także za pośrednictwem dzieci przekazywać do pojemników mieszczących się w szkołach na terenie Gminy.

3.4.2 System zbiórki zużytego oleju

Na terenie gminy Tyczyn funkcjonuje od 2004 roku Podkarpacki System Zbiórki Olejów Przepracowanych, który oparty został o 20 pojemników przekazanych przez Konsorcjum Olejów Przepracowanych – Organizacja Odzysku S.A.

Specjalny pojemnik na mineralne oleje silnikowe i przekładniowe znajduje się na placu serwisu samochodowego F.H.U „SZiK” ul. Grunwaldzka 82 w Tyczynie. Od momentu posadowienia pojemnika zebrano 4,92 Mg oleju przepracowanego. Odbiorem i transportem odpadu zajmuje się Firma RAN-OIL, a utylizacją Konsorcjum Olejów Przepracowanych Organizacja Odzysku S.A. Jedlicze. Jak wynika z dotychczasowych kontroli prowadzonych przez pracowników ZK „Wisłok” zbiórka funkcjonuje prawidłowo i przynosi coraz lepsze efekty ekologiczne.

3.4.3 Odpady zawierające azbest

Azbest, obok PCB zgodnie z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Art. 161 ust.1 ustawy w/w stanowi, że substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane, eliminowane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności a wszystkie czynności związane z jego przemieszczaniem powinny być prowadzone przez profesjonalne firmy z zachowaniem szczególnych środków ostrożności.

Azbest jest włóknem naturalnym i ze względu na swoje właściwości (odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, działanie kwasów oraz wysoka elastyczność, dobre właściwości mechaniczne i małe przewodnictwo cieplne) znalazł on szerokie zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu. Największa ilość azbestu została wykorzystana w budownictwie, głównie do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych stanowiących pokrycia dachowe, popularny „eternit” – płyty faliste, płytki karo, osłony elewacyjne – płyty elewacyjne i inne. Szczególnie groźne dla zdrowia jest wchłanianie drogą oddechową włókien respirabilnych a więc takich, które są dłuższe od 5 mm, od średnicy mniejszej od 3 mm i o stosunku długości do średnicy większym od trzech.

Na terenie gminy Tyczyn azbest występuje głównie w postaci pokryć dachowych tj. płyt falistych azbestowo-cementowych lub płaskich azbestowo-cementowych. Nie odnotowuje się występowania azbestu w innej postaci.

W 2002 roku rozpoczęła się na terenie Gminy akcja inwentaryzacyjno – informacyjna mająca na celu ustalenie faktycznej liczby pokryć dachowych pokrytych eternitem. Ze spisów, które dotarły do Urzędu wynika, że szacunkowa ilość występowania pokryć dachowych zawierających azbest wynosi około 50 000m². Stan

techniczny azbestu jak wynika z ocen sporządzanych przez właścicieli, jest wysoce niezadowolający, stopień pilności I lub II, a więc pokrycia dachowe wymagają szybkiej wymiany. Od 2005 r. Gmina na wnioski mieszkańców pokryła koszty transportu i utylizacji 33,6 Mg elementów budowlanych zawierających azbest

Środki finansowanie, jakimi dysponuje budżet Gminy nie jest wystarczający do sfinansowania usunięcia i przekazania do utylizacji wszystkich azbestowych pokryć dachowych. Aby można było skorzystać z preferencyjnych kredytów, pożyczek na ten cel lub złożyć wnioski celem sfinansowania usuwania azbestu, niezbędna jest inwentaryzacja azbestu na terenie Gminy. Rozpoczęta w 2002 roku akcja informacyjna – edukacyjna oraz inwentaryzacja kontynuowana jest obecnie.

Zgodnie z Krajowym Programem Usuwania Azbestu oraz harmonogramem działań ujętym w Gminnym Planie Ochrony Środowiska oraz Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Tyczyn wyeliminowanie eternitu ma nastąpić do 2030 r.

3.5 Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne

Nawiązując do zapisów Gminnego Planu Gospodarki Odpadami zbiórka zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych zakładała, że powinna początkowo odbywać się w ramach systemu obejmującego sieć GPZON-ów, dostępnych dla wszystkich indywidualnych mieszkańców. Podmioty gospodarcze będą natomiast przekazywać zużyte urządzenia bezpośrednio do dystrybutorów sprzętu.

Uchwalony Regulamin o utrzymaniu czystości i porządku w gminie zmienił ten zapis, a mianowicie - Zbiórka sprzętu elektrycznego i elektronicznego odbywać się będzie raz w roku i obejmie swym zasięgiem teren całej Gminy.

Zrezygnowano z pomysłu tworzenia GPZON na rzecz tzw. zbiórki obwoźnej. Podyktowane to było brakiem odpowiedniego miejsca do utworzenia takiego punktu na terenie gminy oraz dużymi kosztami związanymi z utworzeniem takiego punktu.

W 2004 i 2005 r. roku zorganizowana została na terenie gminy zbiórka odpadów wielkogabarytowych. Mieszkańcy mogli w wyznaczonych wcześniej dniach przekazać bezpłatnie nieprzydatne w domu meble, jak również urządzenia elektryczne i elektroniczne (pralki, lodówki, telewizory) Ogółem zebrano 7,45 Mg odpadu.

3.6 Odpady ulegające biodegradacji

Powstające na terenie nieruchomości odpady ulegające biodegradacji powinny być gromadzone oddzielnie w oznakowanych pojemnikach lub workach z tworzywa sztucznego dostarczonych przez firmę wywozową oraz przekazywane do kompostowni odpadów.

Z obowiązku zwolnieni są właściciele nieruchomości dokonujący kompostowania we własnym zakresie. Dopuszcza się gromadzenie odpadów organicznych oraz odpadów roślinnych powstałych we własnym zakresie (np. pochodzących z przycinania gałęzi, koszenia trawy) odrębnie w przydomowych kompostownikach na terenie nieruchomości i wykorzystywanie na potrzeby własne.

Gmina Tyczyn jest gminą miejsko-wiejską, gdzie 80 % gospodarstw stanowią gospodarstwa wiejskie. W związku z powyższym w dużej mierze odpadki organiczne

są skarmiane przez zwierzęta domowe lub są kompostowane, co w znaczny sposób redukuje ilość deponowanej biomasy na składowiskach.

Postępowanie takie z odpadami ulegającymi biodegradacji zgodne jest z zapisami Krajowego, Wojewódzkiego, Powiatowego i Gminnego Planu Gospodarki Odpadami a także Regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie.

W styczniu Gmina Tyczyn złożyła zapotrzebowanie na 8 modelowych kompostowników do każdej ze szkół, na zakup, których będzie możliwość dofinansowania w 85 % w ramach Mechanizmu Norweskiego, do którego wystąpi z wnioskiem Związek Komunalny „Wisłok”.

3.7 Selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych

Jednym z głównych elementów systemu gospodarki odpadami, który jest realizowany na terenie gminy Tyczyn, to selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych. Selektywna zbiórka na terenie gminy Tyczyn prowadzona jest od 2002 roku. Obecnie na terenie gminy zlokalizowanych jest 9 gniazd recyklingowych składających się z pięciu pojemników, w których gromadzone są: szkło białe, szkło kolorowe i tworzywa sztuczne (PET), makulatura, metal. W tabeli 8 wyszczególniono miejscowości, w których zostały zlokalizowane punkty selektywnej zbiórki oraz podano ich liczbę.

W latach 2002-2004 gmina w ramach realizacji zadania ze Związkiem Komunalnym „WISŁOK” pn. „Międzygminny system segregacji odpadów” pozyskała 18 pojemników na szkło białe i kolorowe, 8 na makulaturę, 6 na metal i 7 na plastik. Pojemniki ustawione w każdej miejscowości, w miejscach ogólnie dostępnych tworzą gniazda recyklingowe. Na odbiór szkła podpisana jest umowa z Recykling Jarosław Centrum. Makulaturę, aluminium i drobne metale oraz plastik odbiera przedsiębiorstwo „ZAGRODA” ze Strzyżowa, które dodatkowo dostawiło 23 swoje pojemniki na plastik. Selektywna zbiórka surowców wtórnych odbywa się oprócz systemu pojemnikowego, również poprzez system workowy. Specjalnie oznakowane worki (kolor, logo) mieszkańcy mogą nabyć u przewoźnika obsługującego zbieranie i transport odpadów na terenie gminy lub w oznaczonych punktach sprzedaży (np. sklepy). Po napełnieniu worka mieszkaniec wystawia go przed posesję we wcześniej wyznaczonym przez przewoźnika dniu tygodnia.

Tab.8 Miejscowości, w których zostały zlokalizowane punkty selektywnej zbiórki odpadów.

Lp.	Miejscowość	Ilość punktów
1.	Biała	1
2.	Borek Stary	1
3.	Budziwój	2
4.	Kielnarowa	1
5.	Hermanowa	1
6.	Matysówka	1
7.	Tyczyn	2

4. Nakłady inwestycyjne poniesione na ochronę środowiska i gospodarkę odpadami.

Tab. 9 Wydatki poniesione na inwestycje w zakresie gospodarki wodno- ściekowej w latach 2004-2006:

2004 r.		
Lp.	Nazwa zadania	Kwota (tyś)
1.	Kanalizacja Tyczyn Centrum	323,439
2.	Kanalizacja sanitarna miasta Tyczyna etap III	19,362
3.	Kanalizacja Budziwój	495,403
4.	Kanalizacja Hermanowa etap I	213,572
5.	Kanalizacja Borek Stary, Kielnarowa	26,380
6.	Modernizacja przepompowni ścieków Tyczyn	29,960
7.	Wodociąg Budziwój	696,00
8.	Wodociąg Hermanowa-Łazy	3,445
9.	Wodociąg Matysówka	30,425
10.	Wodociąg Borek Stary	22,952
11.	Budowa wodociągu przesyłowego do SUW	117,531
12.	Projekt stacji uzdatniania wody Tyczyn	11,932
13.	Projekt budowy nowych ujęć pozyskiwania wody Tyczyn	65,598
14.	Wodociąg Tyczyn stare miasto	44,000
15.	Wodociąg Mokra Strona	122
16.	Łącznik Budziwój- Tyczyn	17,837
17.	Projekt nowych ujęć przystudziennych wody SUW Budziwój	53,938
Razem:		1.476,592
2005 r.		
1.	Kanalizacja sanitarna miasta Tyczyn	95,803

2.	Kanalizacja Budziwój	142,077
3.	Kanalizacja Hermanowa etap II	1.133,043
4.	Kanalizacja Borek Stary	23,965
5.	Kanalizacja Kielnarowa	18,871
6.	Kanalizacja Matysówka	7,911
7.	Wodociąg Budziwój	4,757
8.	Projekt wodociągu Hermanowa - Łazy	1,860
9.	Projekt wodociągu Kielnarowa Zawodzie	4,119
10.	Wodociąg Borek Stary	2,440
11.	Wodociąg Matysówka	128,777
12.	Stacja Uzdatniania Wody Borek Stary	1,940
13.	Budowa nowych ujęć pozyskiwania wody w Budziwoju	2.416
14.	Wodociąg biała Mokra Strona	3.763
15.	Wodociąg Tyczyn centrum (stare miasto)	213.259
16.	Projekt Stacji Uzdatnienia Wody Tyczyn	27,267
17.	Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Tyczynie	1.625,809
18.	Budowa studni S-1 Bis	9,477
Razem:		3.447,554
2006 r.		
1.	Kanalizacja Tyczyn	800
2.	Kanalizacja Kielnarowa	26,000
3.	Kanalizacja Borek Stary	25,000
4.	Kanalizacja Hermanowa etap III	179,997
5.	Kolektor tłoczny Biała	20,000
6.	Wodociąg Tyczyn – Budziwój	80,473
7.	Wodociąg Budziwoj ul. Leśna	26,500

8.	Wodociąg Kielnarowa Zawodzie	15,000
9.	Wodociąg Borek Stary	127,762
10.	Wodociąg Matysówka	89,165
11.	Wodociąg Hermanowa-Łazy	140,738
12.	Wodociąg Biała – Gościńiec	53,000
13.	Wodociąg Biała - Mokra Strona	52,777
14.	Wodociąg Tyczyn – Mokra Strona	10,838
15.	Wodociąg Stare Miasto – Tyczyn	172,679
16.	Stacja Uzdatniania Wody Tyczyn	466,275
Razem:		1.487,004
Razem:		6.411,150

Tab. 10 Zadania realizowane w zakresie gospodarki odpadami w latach 2004-2006

Lp.	Rok realizacji	Nazwa zadania	Kwota
1.	2004	Zakup pojemników do selektywnej zbiórki odpadów	4.680,00 zł
2.	2004	Zakup worków do selektywnej zbiórki odpadów	5.498,85 zł
3.	2004	2000 ulotek dot. segregacji odpadów	170,80zł
4.	2004	Zbiórka odpadów wielkogabarytowych	1.765,50 zł
5.	2004	Dofinansowanie do programu edukacyjnego dla ZK „Wisłok”	3.000,00 zł
6.	2005	Zbiórka odpadów wielkogabarytowych	1.121,90 zł
7.	2005	Transport i utylizacja azbestu	3.191,81 zł
8.	2005	Dofinansowanie do programu edukacyjnego dla ZK „Wisłok”	3.000,00 zł
9.	2005	Przeprowadzenie warsztatów ekologicznych dla nauczycieli przez Fundację GAP	2.400,00 zł
10.	2006	Obwoźna zbiórka odpadów niebezpiecznych	1.070,00 zł

11.	2006	Transport i utylizacja azbestu	9.016,00 zł
-----	------	--------------------------------	-------------

Tab. 11 Inwestycje realizowane w ochronie środowiska w latach 2004-2006 na terenie gminy Tyczyn, z których uzyskano dofinansowanie.

Lp.	Zadanie	Program	Rok realizacji	Kwota ogółem	Kwota dofinansowania
1.	Kanalizacja sanitarna z przyłączami dla miejscowości Hermanowa etap II	SAPARD	2004	1 131 176,26 zł	772 527,59 zł
2.	Kanalizacja sanitarna centrum miasta Tyczyn etap II	SAPARD	2004	320 859,04 zł	220 885,50 zł
3.	Budowa kanalizacji deszczowej i drogi gminnej na osiedlu 600 lecia, etap II (ul. Konopnickiej i ul. Sienkiewicza)	SAPARD	2004	338 701,03 zł	133 708,97 zł
4.	Budowa kanalizacji deszczowej i drogi gminnej na osiedlu 600 lecia, etap II (ul. Betańskiego i ul. Wodzickich)	SAPARD	2004	431 011,33 zł	148 408,28 zł
5.	Zabezpieczenie osuwiska w rejonie Kościoła Klasztoru O.O. Dominikanów w Borku Starym	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	2006	728 562,61 zł	582 850,00 zł

1. Edukacja ekologiczna

Rozwój edukacji ekologicznej oraz kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy Tyczyn jest jednym z głównych działań realizowanych w ramach Programu Ochrony Środowiska. Obecnie kształtowanie świadomości ekologicznej w Gminie odbywa się głównie poprzez podejmowanie działań proekologicznych w formie akcji, konkursów, które są realizowane we wszystkich szkołach znajdujących się na terenie gminy. Dzieci w wieku szkolnym wykazują duże zaangażowanie w sprawy ochrony środowiska i są najbardziej podatne na kształtowanie właściwych proekologicznych postaw. Dlatego głównym miejscem dla edukacji ekologicznej zawsze będzie szkoła. Dzięki zmianie zachowań uczniów i wszczęciu prawidłowych nawyków, kształtuje się świadomość ekologiczną młodzieży. Zaangażowanie uczniów szkół z terenu naszej gminy w sprawy dotyczące ekologii, daje gwarancję, iż oni, ich rodzice i środowisko lokalne, w którym żyją, zostaną зараżeni ideą ochrony środowiska.

Gmina Tyczyn od 2000 roku w ramach współpracy ze Związkiem Komunalnym „WISŁOK” bierze udział w realizacji programów edukacyjnych. Obecnie na lata 2004-2007 realizowany jest program „WISŁOK dla Europy”
Na program ten złożyło się:

- ❖ Przeprowadzenie cyklu edukacyjnego w formie plenerowych warsztatów edukacyjnych pn. „Wyprawy w poszukiwaniu Ekolandii”, w których wzięło udział około 400 uczniów i 30 nauczycieli.

- ❖ Cykl warsztatów i szkoleń podnoszących świadomość ekologiczną:
 - dla burmistrzów, Gminnego Koordynatora Edukacji Ekologicznej, szkolenia dla nauczycieli, lokalnych liderów ekologii.

- ❖ Konkursy dla dzieci i młodzieży.
 - „Łowcy Baterii”- edycja 2004, 2005, 2006 w ramach programów dotyczących zbiórki odpadów niebezpiecznych dla „Podkarpackiego Systemu Selektywnej Zbiórki Zużytych Baterii” konkurs.

- ❖ Wydawnictwa.

W ramach prowadzonych działań zostały wydane wspólnie kalendarze ekologiczne, książeczki, zakładki, plakaty i ulotki propagujące selektywną zbiórkę surowców wtórnych i odpadów niebezpiecznych, (oleje przetworzone, zużyte baterie).

- ❖ Ekologiczne akcje edukacyjno - informacyjne.

Co roku organizowana jest Akcja „Sprzątanie świata”, obchody „Dnia Ziemi” w których corocznie biorą udział wszystkie szkoły. Urząd Gminy i Miasta, w celu sprawnego przeprowadzenia akcji i zapewnienia bezpieczeństwa dzieci, zakupił dla nich rękawice, worki na odpady oraz zapewnił ich odbiór.

Organizowane są plenerowe Jarmarki Ekologiczne, Dni Ochrony Środowiska, SOS dla Ziemi, w których czynnie uczestniczą dzieci, młodzież, społeczeństwo lokalne oraz ZHP, LOP, Koło Wędkarskie, Nadleśnictwo w Strzyżowie, Firmy Recyklingowe.

- ❖ Związek Komunalny „WISŁOK”, do którego należy gmina Tyczyn otrzymał w trakcie trwających w listopadzie 2005 i 2006 r. r. Międzynarodowych Targów Ekologicznych POLEKO 2005 i 2006 w Poznaniu w imieniu gmin zrzeszonych w

Związku Komunalnym „WISŁOK” statuetkę Zielonej Baterii – I nagrodę w III i VI edycji Ogólnopolskiego Konkursu o Puchar Recyklingu.

Działania Urzędu Gminy i Miasta w Tyczynie na rzecz edukacji ekologicznej.

Oprócz realizacji programu edukacyjnego opartego na współpracy ze Związkiem Komunalnym „WISŁOK”, prowadzone są:

- ❖ Akcje informacyjne dla mieszkańców gminy na temat segregacji odpadów, wpływu na zdrowie palenia odpadów, oszczędności energii elektrycznej, wody. W każdym wydaniu lokalnej gazetki „Głos Tyczyna” ukazują się artykuły o lokalnej tematyce ekologicznej, teksty opisujące działania szkół na rzecz ochrony środowiska, sprawozdania z „Wypraw w poszukiwaniu Ekolandii”, przebiegu Akcji Sprzątania Świata, obchodów Dnia Ziemi.
- ❖ W 2004 r. zostało wydrukowanych i rozprowadzonych przez sołtysów i przekazanych do szkół 2 000 ulotek na temat jak należy postępować z odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi, jak prowadzić segregację odpadów.
- ❖ W Urzędzie Gminy i Miasta w ramach Kampanii „eko-styl” objętej patronatem Marszałka Województwa Podkarpackiego, którą organizowało Stowarzyszeniem Ekologiczno-Kulturalne „Puls Ziemi” pojawiło się 5 pojemników na makulaturę. Pieniądze uzyskane za makulaturę były przeznaczone na różne formy działalności edukacyjnej Stowarzyszenia. Za udział w kampanii „eko-styl”, w 2004 r. Gmina uzyskała certyfikat „Przyjaźni dla Środowiska”.
- ❖ W 2005 r. na plantach obok urzędu przygotowano tablice, w których znajdują się plakaty propagujące segregację odpadów, zakazujące palenia śmieci.
- ❖ Na placu firmy „SZiK” gdzie znajduje się pojemnik na oleje przepracowane umieszczono tablicę edukacyjno-informacyjną o szkodliwości tego odpadu i możliwości bezpłatnego deponowania go przez mieszkańców gminy.
- ❖ Gmina Tyczyn jest jedną z wielu gmin w Polsce w ostatnich latach nawiedzana przez powodzie i lokalne podtopienia. W dniach 17.06.05 – 18.07.05 władze gminy zorganizowały wystawę poświęconą nowoczesnej ochronie przeciwpowodziowej pt. „Nie zabierajmy rzekom przestrzeni”. Mieszkańcy mogli w tym czasie zapoznać się z najnowszymi metodami ochrony przeciwpowodziowej, które polegają na zrównoważonym działaniu pozwalającym na ochronę ekosystemów rzecznych. Wymagania takie zostały częściowo ujęte w Ramowej Dyrektywie Wodnej (2000/60/EC).
- ❖ W sierpniu br. gmina dzięki Fundacji „Partnerstwo dla Środowiska” pozyskała komplet materiałów edukacyjnych dla wszystkich szkół z terenu gminy. I są to następujące publikacje: „Poradnik szkoły dla ekorozwoju”, „Podejmowanie projektów w przestrzeni publicznej”, „Angażowanie partnerów biznesowych i publicznych w działania lokalne”, „Społeczna ochrona przyrody, czyli jak pozytywnie wpłynąć na otaczającą przyrodę”, „Wyniki programu szkoły dla ekorozwoju”, „Szkoły dla ekorozwoju – studia przypadku”. Zostały one przekazane do bibliotek szkolnych, aby mogły służyć zarówno nauczycielom jak również uczniom w zakresie edukacji ekologicznej.
- ❖ W listopadzie br. Urząd Gminy i Miasta Tyczyn we współpracy z Fundacją GAP Polska rozpoczął realizację programu pn. „Kampania ekologicznego stylu życia dla dzieci i młodzieży miasta i gminy Tyczyn”. W związku z tym w dniach 22 i 23

listopada br. odbyły się warsztaty ekologiczne poprowadzone przez osobę z Fundacji GAP, w których udział wzięło 28 nauczycieli ze wszystkich szkół gminy Tyczyn. Celem programu było przeszkolenie nauczycieli jako instruktorów ekologicznego stylu życia dzieci i młodzieży oraz zaangażowanie około 300 uczniów do wymiernych działań ekologicznych w domu, szkole i społeczności lokalnej. W ramach programu nauczyciele zostali zaopatrzeni w specjalistyczne podręczniki dydaktyczne a uczniowie w plakaty „Nasz ekologiczny dom” i ulotki „Przyłączam się do działań ekologicznych”, „Oszczędzaj wodę” oraz „Energetyczne koło”. W ramach programu został również ogłoszony konkurs pn. „Program ekozespołów w mojej szkole” Uroczyste posumowanie ogłoszonego w ramach programu konkursu zakończyło się w październiku 2006 r. Kolejna edycja na rok 2006/2007 koordynowana jest przez ZK „Wisłok”

- ❖ We wrześniu 2006 r. Urząd Gminy rozpoczął we współpracy z Fundacją Ekologiczną ARKA kampanię przeciwko spalaniu śmieci w domach pod hasłem NIE TRUJCIE. W ramach kampanii zaplanowano organizację konkursów ekologicznych, wystaw i prelekcji. Wydane zostały specjalne pakiety wydawnictw ekologicznych, w które zostały zaopatrzone wszystkie szkoły z terenu gminy Tyczyn
- ❖ Decyzją Jury VII Edycji Narodowego Konkursu Ekologicznego "PRZYJAŹNI ŚRODOWISKU", organizowanego pod Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Gmina Tyczyn otrzymała wyróżnienie w Kategorii *Gmina Przyjazna Środowisku*. Wyróżnienie to zostało przyznane za dotychczasowe osiągnięcia Gminy w zakresie ochrony środowiska. Główną ideą konkursu jest popularyzacja inwestycji i działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Ponadto konkurs ma za zadanie wyróżnić podmioty zaangażowane w edukację ekologiczną wśród dzieci i młodzieży, społeczności lokalnych, promować nowatorskie rozwiązania mające istotny wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego. W zgłoszonym do konkursu przedsięwzięciu pt. „Uczymy się żyć ekologicznie”, zostały przedstawione projekty i działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, odpadowej, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz wspierającej te działania edukacji ekologicznej, które realizujemy na terenie gminy Tyczyn. Wyróżnienie to niewątpliwie stanowi doskonały sposób promocji gminy Tyczyn przez pryzmat ekologii jak również potwierdza pozytywne zmiany w zakresie ochrony środowiska, jakie zachodzą w naszym otoczeniu. Dowodzi też, że podejmowane działania są skuteczne i dają wymierne efekty.

6. Podsumowanie.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono zadania, które były realizowane w ramach Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Tyczyn w latach 2004 - 2006. Do najważniejszych zadań można zaliczyć:

- podjęcie przez Radę Miejską w Tyczynie uchwały w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Tyczyn,
- przeprowadzenie kontroli na terenie gminy, której skutkiem było zwiększenie ilości podpisanych umów na odbiór odpadów komunalnych,
- budowa kolejnych odcinków sieci kanalizacyjnej i wodociągowej,
- Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Tyczynie,
- włączenie się do ogólnopolskiej akcji zbierania zużytych baterii i akumulatorów,
- zbiórka odpadów niebezpiecznych,
- zakończenie prac projektowych dotyczących budowy kanalizacji w miejscowości Borek Stary i Kielnarowa,
- edukacja ekologiczna, kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez organizację różnego rodzaju akcji, konkursu ekologicznego, informacje w mediach (gazeta, radio, Internet) oraz propagowanie technologii i działań „przyjaznych środowisku”.

Wszystkie wymienione wyżej zadania realizowane są w celu poprawy stanu ochrony środowiska na terenie gminy.

Najważniejszym problemem na terenie gminy Tyczyn są niedobory w zakresie infrastruktury ochrony środowiska. Szczególnie dotkliwy jest brak sieci kanalizacyjnej w Borku Starym i Kielnarowej. Budowa sieci kanalizacyjnej we wszystkich miejscowościach pozwoli przede wszystkim na pełne zabezpieczenie zlewni rzeki Wisłok przed dopływem ścieków.

Drugim poważnym problemem w Gminie Tyczyn jest gospodarka odpadami komunalnymi i powstające „dzikie wysypiska”. Objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym odbiorem odpadów w znacznym stopniu pozwoli rozwiązać ten problem, a także ułatwi utrzymanie czystości i porządku na terenie gminy.

Droga do racjonalnego gospodarowania środowiskiem i jego zasobami naturalnymi prowadzi przede wszystkim przez świadomość ekologiczną mieszkańców gminy. Dlatego należy kontynuować i podejmować nowe działania mające na celu kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców.